Ədalət.- 2021.- 22 yanvar. S. 5.

Ruhları şad laçınlılar

Mətbuatda çalışdığım illər ərzində haqqında yazı yazdığım hər bir insan mənim üçün doğmadı, əzizdi, ömrümün donmuş bir anı, bir parçasıdır. Bu yazıda haqqında söhbət açacağım şəxslər isə bir başqa dünya, bir başqa möcüzədirlər. Ürəyi, gözü, könlü Azərbaycan sevgisi, sevdasıyla dolu bu qeyri-adi insanlar zəngin mənəviyyatları, əqidələri, kövrək ürəkləri, insaniyyətlikləri, gözü-könlü toxluğu, əsil kişilikləri, böyük vətəndaşlıqları ilə mənə əsrin əvvəllərindəki kişiləri xatırladır. Bu cür insanların ömrü yaşanmış illərin sayı ilə deyil, bu illərin dəyəri ilə ölçülür. Belə xeyirxah, əməli saleh adamlar öz xeyirxah əməlləri, cəmiyyət üçün gərəkli və faydalı fəaliyyətləri ilə seçilir və sevilirlər. Yaxşı deyirlər ki, insan öz gözündə deyil, başqasının gözündə yüksəlməlidir.

Adları Azərbaycan Ensiklopediyasına düşən, hələ gənclik illərindən başlayaraq ömürlərinin axırına kimi xalqa, yaşadıqları dövlətə, cəmiyyətə, onların inkişafına, öz töhfələrini verən İsmayıl Mirzəyev, Rza Mirzəyev, Ocaqqulu Musayev, Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Əvəz Verdiyevin adları, əziz xatirəsi bugün də laçınlıların qəlbində yaşayır.

Böyük hörmət sahibi olan,

bu gün də onları tanıyanların yaddaşında əsl el ağsaqqalı kimi qalan Hüseyn Abdullayev, Həsənalı Baxışzadə, İdris Xəlilov, Məmməd Məlikov, Hüseyin Həsənov, Əliş Tanrıverdiyev, Qasım Dostuyev, Süleyman İlyasov yaşadıqları illərin dəyəri və bəhrəsi ilə fəxr ediləsi insanlardır. Müqəddəs kitabımız, elmin dörd əsas sahəsi olan şəriəti, təriqəti, mərifəti və həqiqəti özündə birləşdirir. Bu insanların keçdiyi həyat yolu, ictimai fəaliyyəti bu dörd ana prinsipin əsasında qurulmuşdur. Xüsusilə həqiqət prinsipi onların ən çox əməl etdikləri tələblər idi. Ən çətin peşə insan olmaqdır. Vətəndaş olmağın da yolu insan olmaqdan keçir. Yuxarıda adları çəkilən insanlar bu yolun əsil ustası idi. Xalqımız cəmiyyətdə qanunçuluğun zəfərli yolunda əzmlə çalışmış belə ziyalılarla daim qürur duymuş, onları qorumuş, zamanın çətinliklərindən hifz etmişlər. Təmizlik, vətəndaşlıq qeyrəti, başı uca gəzmək, həqiqəti demək bu insanların ömrünün bünövrə daşı idi.

Əliş Tanrıverdiyev Laçın Rayon Xalq Deputatları Soveti İcraiyyə Komitəsinin sədri işləmiş, sonralar isə geridə qalmış, kasıb bir kolxoza rəhbərlik etmiş, həmin təsərrüfatı qabaqcıllar sırasına çıxarmışdır. Atalar yaxşı deyib, "ot kök üstə bitər". Onun övladları da yüksək valideyn tərbiəsi görmüş, valideyinləri kimi dövlətin, millətin, elinin, obasının hörmətini qazanmışlar. Oğlu Telman respublikanın rayonlarında prokuror işləmiş, qanunu bir əlində, xalqı bir əlində tutmuşdur. Qızı Nəzakət xanım isə respublikada tanınan, sayılıb-seçilən həkimlərindən olmuş, adamların hörmətini qazanmışdır. Kiçik oğlu Mehman isə hazırda Bakı Dövlət Universitetinin müəllimidir.

Laçın yarananda və ondan sonra da öz təşkilatçılıqları, idarəçilikləri, adamları arxasınca aparmağı bacaran, onlara işıqlı gələcək uğrunda çalışmağı və bu inamı, düşüncəni onlara aşılamağı bacaran adamlar çox olmuşdur. Fərrux İbrahimov, Əliş Kazımov, Həzi Həsənov, Bahadur Qarayev, Seyfi Məmmədquluyev, Lütvəli Abdullayev, Həsənxan Həsənov məhz belələrindən idi. Adları çəkilən insanların bir çoxu ikinci dünya müharibəsndə böyük igidliklər göstərmiş, vətənə qalib kimi qayıtmışlar. Bu gün onların nəvələri də otuz ilə yaxın müddətdə düşmən tapdağı altında olan torpaqlarımızı azad edir, qəhrəmanlıq tarixi yazırlar.

Həsənxan Həsənovun nəvəsi polkovnik Rəşad Sadıqov onlardan biridir. Onun babası Həsənxan Həsənov ikinci dünya müharibəsində orduda siyasi işlər üzrə komandirin müavini, Berlin şəhərinin komendantı olmuş, yüksək dövlət mükafatları almışdır.

Həzi Həsənov, Qasım Dostuyev, Əmir Manafov, Əmir Quluyev, Süleyman İlyasov gənc yaşlarında könüllü olaraq cəbhəyə getmiş igidliklər göstərərək Ali Baş Komandanın mükafatı ilə təltif olunmuşlar. Süleyman İlyasov müharibənin qızğın çağında partiya sıralarına daxil olmuşdur. Partiya biletini ona həmin vaxt orduda siyasi şöbə rəisi olmuş, sonralar isə SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin sədri və Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin Baş katibi işləmiş Leonid İliç Brejnev vermiş, partiya biletində imza etmişdir. Müharibədən qayıtdıqdan sonra isə onlar rayonda partiya, təsərrüfat işlərində rəhbər vəzifələrdə çalışmışlar.

Yalnız mübariz və prinsipial insanlar

həyatda qarşıya qoyduqları məqsəd uğrunda hər cür mübarizə aparır, bu yolda hər cür maniəni dəf edirlər. Bütün ziyalılar kimi yuxarıda adı çəkilən insanlar da dövlətin qüdrətini, cəmiyyətin azadlığını və inkişafını, sosial ədalətin bütün sahələrdə, təntənəsini məhz insanların seçdikləri peşələrə, sənətlərə dərindən yiyələnməsində görürdülər. Haqqı nahaqqa verməməyi, düzgünlüyü və mənəvi təmizliyi daim uca tutmaları bu insanların şəxsiyyəti barədə adamda dolğun təsəvvür yaradır. İnsan əbədi ömür sürmək üçün dünyaya gəlməyib. Hər birimiz bu dünyanın müvəqqəti sakinləriyik. Bununla belə insan öz əməlləri, ziyalılığı, ləyaqəti ilə, qoyduğu yaxşı ad-sanla həyatda ölməzlik yarada bilir.

İnsanın özündən sonra qoyub getdiyi nə varsa Allahın ona bəxş etdiyi bir varlıqdır. Bu varlıq onları özündən sonra da yaşadır. Bu cür şəxsiyyətlər məhz öz fəaliyyəti, təmiz əqidəsi, tutduğu düz yolun nəticəsində yüksəlir və gələcək nəsillərə örnək olurlar. Ulu tanrı öz bəndəsini yaradarkən ona tale yollarında alın yazısını verir. Həyatın bütün yollarında həmin yazı zaman-zaman insanın həyat fəaliyyətində gözü qarşısında canlanır, sonra insanın müdrikləşməsinə gətirib çıxarır.

Müdrik insanlar həyatın bütün sahələrində insanların mənafeyini və maraqlarını öz şəxsi mənafelərindən üstün tutur, vicdanla xalqına, elinə, obasına xidmət edirlər. Adı çəkilən insanlar mənalı bir ömür yaşamış, el-obada nüfuz və hörmət qazanmışlar. İnsanların qəlbində yer tapmaq ulu tanrı tərəfindən ona bəxş olunan ilahi bir məhəbbətdir. Ömürlərini şərəf və ləyaqətlə başa vuran bu insanların hər əməli saf, bulaq suyu kimi dumdurudur. Onlar öz alicənablıqları, sadəlikləri, təvazökarlıqları, mənəvi təmizlikləri ilə insanların gözündə ucalır, tutduqları yol xeyirxahlıq, kamillik, mənəvi yetkinlik zirvəsinə bənzəyir. Bu adamların şəxsiyyətində humanistlik, sədaqət, pak mənəviyyat, fədakarlıq, xeyirxahlıq, hər işdə təmənnasızlıq, əsl insana layiq əxlaqi normalar vəhdət şəklində öz əksini tapır. Zaman keçdikcə insan nəsilləri bir-birini əvəzləyir.

Dünyaya gələn hər yeni nəsil öz keçmişinə, tarixi yaddaşına nəzər salır, bütün şüurlu həyatını xalqının tərəqqisi, cəmiyyətin inkişafı, insanların yaxşı yaşamasına sərf edir.

Deyirlər həyat yaradılışla, ölüm beşiklə məzar arasında olan bir yoldur. Hər kəs bu yolu bir cür addımlayır. Kimi elin, obanın, xalqın, vətənin yükünü çiyinlərində daşıyır, kimi də Vətənə, xalqa yük olub yaşayır. Bu yazıda adı çəkilən insanların hər biri elinin, obasının, vətəninin yükünü çiyinlərində çəkənlərdən olmuşlar.

Əsrlər ötüb keçəcək, bəşəriyyət müasirlərimizin hətta ən cəsarətli fantaziyasına belə sığışmayan zirvələrə qalxacaq, bir çox hadisələr bəlkə də unudulacaq. Lakin Azərbaycan oğullarının otuz ilə yaxın bir müddətdə düşmən tapdağı altında qalan torpaqlarımızı öz qanları, canları bahasına azad etmələri nəsillərin xatirəsində həmişəlik qalacaqdır.Torpaqlarımızın azad edilməsi uğrunda gedən döyüşlərdə həlak olmuş bütün insanların və onları dünyaya gətirib böyüdən anaların qarşısında baş əyirik. Zaman bütün dərdlərin dərmanıdır. İllər keçir bütün dərdlər unudulur, yaralar sağalır. Lakin vətən müharibəsində erməni faşistlərinin azərbaycan xalqına vurduğu yaralar, şəhərlərimizin, kəndlərimizin yerlə yeksan edilməsi hələ uzun illər yaddan çıxmayacaqdır.

Ömrün dünənində təkcə acılı-şirinli xatirələr uyumur, insanın özü qalır, sözü qalır, gəncliyi qalır. Bəlkə də ona görə hamımız belə kövrəlmişik. Əlbəttə bu insan ömrünün təbii ahəndarlığıdır. Məqsədim bu haqda danışmaq deyil. Hərdən özümə sual verirəm. Allah insanı iki cinsdə yaradıb. Bəs nəyə görə keçmiş kişilərin bir dəfə "sən öl" deməsi ilə, nəsillər arasında qanlıçılıq götürülürmüş. İndi isə cinayət edən, kimdənsə rüşvət alan yüz dəfə sən öl deyir, fərqinə varmır. Axırda sübut olunur ki, deyilənlər hamısı düzdür. Axırda bu qənaətə gəlirəm ki, keçmiş kişilərin özündə, sözündə bir ululuq varmış. Vicdan tərəzisi insan üçün mayakdır. Daxili təmizlik, vicdani saflıq insan üçün böyük qüvvədir. O, adamı cürətli, alnı açıq, başı uca edər. Mənəvi təmizlik insana məğlubedilməz qüdrət, vətən, xalq qarşısında hədsiz hörmət verər. Bu dünyada ürəyi ləkəli yaşamaqdan ağır şey yoxdur. Ləkə çox pis şeydir. Ləkə insanı cürətsiz, başı aşağı edər, heç kəs bilməsə də, o adamı xəcalət təri içərisində boğar. Ona görə də yaxşı ad-san qoyub getmək, qızıl saray qoyub getməkdən yaxşıdır.

İnsan ömrünü bəzən axar suya bənzədirlər

Gah səsli-küylü dağ çayına, gah da sakit-sakit axan suya. Hər ikisinin öz gözəlliyi, öz məlahəti vardır. Lakin onların başlıca məziyyəti insanlara xeyir verməsindədir. İnsan da belədir. Onun ən yaxşı keyfiyyəti məhz bəşəriyyətə, yaşadığı cəmiyyətə, öz doğma xalqına nə dərəcədə gərəkli olması ilə ölçülür.

Təmiz səma şimşəkdən qorxmur deyirlər. Bu yazının qəhrəmanlarının şəxsiyyəti də, məqsədi də, niyyəti də sonsuz səmaya bənzəyirdi. Ona görə də yaşadıqları dövrün sübut olunmamış cəzalarının baş alıb getdiyi vaxtlarda qəfil qopan tufanlar, çaxan şimşəklər bu qeyrət simvolu sayılan kişiləri titrətmədi, sındırmadı.

Hər kəsin qəlbində Allahın bəxş etdiyi bir işıq zərrəciyi olur. O zərrəcik isə insanlara mənalı zəhmətinin hasil etdiyi enerji ilə şölələnib özündən sonrakı nəsillərin gələcək həyat yollarına işıq saçır. Bu nur mənbəyi xalqın yaxşı yaşaması üçün çalışan zəhmət ilə birlikdə daha yaxşı olur.

Tanrının bəxş etdiyi ömrü şərəflə yaşamaq hamıya nəsib olmur. Çətin və keşməkeşli həyat yollarında qarşıya çıxan çətinliklərə sinə gəlib məqsədi, amalı uğrunda mübarizə aparmağı hər kəs bacarmır. Bu yol insandan dözüm, iradə, cəsarət tələb edir. İllərin sınağından alnı açıq, üzü ağ çıxmış bu insanların hər biri köklü, qollu-budaqlı, geniş gövdəli palıd ağacına bənzəyir.

Adamlar cürbəcür olur. Elələri var ki, çoxdan tanıyırsan, ancaq haqqında danışmağa çətinlik çəkirsən. Elə bil ətrafını çən-duman alıb. Elələri də var ki, bulaq suyu kimi şəffafdır, aydan-arı, sudan duru. Bu yazıda adını çəkdiyim insanlar kimi. Onların haqqında nə qədər deyilsə, yazılsa da yenə azdır. Bu cür insanlar həmişə xatirələrdə qalır, heç vaxt unudulmur.

Son nöqtəni qoymağa əlim gəlmir. Sanki, bu insanlar deyir ki, bizimlə danış, yorulmuruq. Mənsə onlara deyirəm: hamımızın, rayonlarımızın işğalından sonra və Birinci Qarabağ müharibəsində dünyasını dəyişən bütün insanların ruhu şad olsun, torpaqlarımız düşməndən təmizləndi, indi sizin övladlarınız, nəvələriniz daha qaçqın və köçkün deyillər.

Qeyrətli insan, qorxmaz general-mayor Polad Həşimovun, polkovnik Rəşad Sadıqovun və yüzlərlə zabit və əsgərlərimizin igidliyi sayəsində, şəhidlərimizin, ordumuzun, ölkənin silahlı qüvvələrinin Ali Baş Komandanının bilavasitə qüdrəti sayəsində Azərbaycan ordusu qızıl hərflərlə tarix yazdı. Allah şəhid olanların hamısına rəhmət eləsin, qazilərimizə sağlamlıq, oğlanları şəhid və şikəst olan, lakin məğrur dayanıb, oğlumun qanı yerdə qalmadı, düşməndən qisas alındı, işğal olunmuş torpaqlarımız azad edildi deyən anaların, ataların qarşısında baş əyirik və onlara deyirik: şəhid olmaq ölümsüzlüyün ən uca zirvəsidir. Bu zirvəyə çatanlar qürur və fəxarət istinadgahımızdır. Şəhid və qazilər tək sizin yox, bütün Azərbaycanın oğullarıdır. Onlar öz igidlikləri ilə qızıldan tarix yazdılar. Dünya durduqca onlar Azərbaycan xalqının yaddaşında, qəlbində qalacaqdır.

Vaqif Şükürov
Laçın şəhər sakini